

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: כץ	שם פרטי: ציפורה
--------------	-----------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדת: שטיינמץ		בלועזית Steinmetz	
שם פרטי איתו נולדת: פייגי	בלועזית Feige	שנת לידה: 1929	מין: נקבה
עיר לידה: בורשה	בלועזית Borsa	ארץ לידה: רומניה	
שם פרטי ושם משפחה של האב: אליעזר שטיינמץ		שם פרטי ושם נעורים של האם: מרים בש	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה:		בלועזית Borsa	ארץ המגורים: רומניה
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) ביה"ס עממי		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) תלמיד	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: בורשה, רומניה (שם העיר או האזור ושם הארץ)			
במידה והיית בגטו, ציין את שמו: פלשה-וישו (הונגרית), וישו, וישאו-דסוס (רומנית)		בלועזית	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו: אשוויץ, גלזן קירכן- גלזן ברגן (המחנה), זומרדן		בלועזית	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: בעיירה בוקסגריין-Boxgrun (18 ק"מ מקלסבאד)		תאריך השחרור: 8.5.1945	
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו: (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור	
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי		שנת עליה: 1950	במידה ועלית באנייה, ציין את שמה טרנסילבניה

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

נא לכתוב בגוף ראשון

גדלתי בבית דתי אמי ואבי היו מאוד דתיים, קבלתי חינוך דתי והלכתי ללמוד בחדר של בנות. למדנו לקרוא ולהתפלל בעברית. הבית היה מסודר, סבי היה אדם מבוסס והיו לו אדמות. היה לו חלקה של יער שלשם היו לוקחים את הגלים ושומרים עליהם בחורף. התשלום היה על שמירת העגלים, כאשר העגלים חזרו הם היו פרות בוגרות. מכל העיירות בסביבה הביאו עגלים לחלקת היער. לאימא ולאבא לכל אחד מהם היו 11 או 12 אחים. הרכוש שנשאר מאבא התחלק בין כל הילדים. בשנת 1931 שלחו השלטונות סטודנט לתת שיעורי תרבות בעיירה. במהלך ימי ראשון כאשר התכנסו בכנסיה הוא נאם נגד היהודים בצורה אנטישמית.

אותו אדם הדליק את כל הרחוב הראשי של העיירה היכן שהתרכזו היהודים. לאחר השריפה נותרנו ללא כלום, אני הייתי בת שנה וחצי. הסיפור התפרסם בכל העולם ובאו עיתונאים לצלם את מה שקרה. כמו כן שלחו עזרה מכל העולם. אנחנו נסענו להורים של אמי אבל אבי נשאר בבורשה והתחיל לבנות בית חדש. המצב הכלכלי לא היה טוב לדוגמה בבית שלנו החדש היו 5 חדרים אבל 2 חדרים לא גמרו לבנות עד שנת 1944. בביה"ס למדתי עד שנת 1942- בביה"ס רומני ואח"כ נכנסו ההונגרים ואז עברנו לביה"ס הונגרי. בביה"ס ההונגרי באו מורות מהונגריה ונכנסו לכיתה ד' שם אסור היה לדבר יידיש ורומנית. החגים בילדותי היו שמחים העיר הייתה דתית והיו הרבה בתי כנסת. בפורים היו תחפושות והיו משלוחי מנות לקרובים, אם קבלת תפוז זה היה דבר נדיר. את סעודת פורים היינו אוכלים עם חלה גדולה. בפורים גם באו ילדים אלינו הביתה עם דב אמיתי ועשו מופע ואבא חילק להם מטבעות, בפסח אפינו מצות לבד במאפיה וניקינו את הבית. העיירה הייתה מאוד ענייה בגלל שריפת הרכוש. בבורשה היה בית מרקחת אחד, רופא אחד, ביה"ח אחד, קולנוע אחד, מקווה, בתי כנסת, רב שהיה בית כנסת בביתו ודיין.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

מאז ומתמיד אני זוכרת שהייתה אנטישמיות כלפי היהודים, הרומנים היו משתכרים בימי ראשון ומאוד פחדו מהם. המלחמה השפיעה אלינו בתחילה, שנת 1941, שלקחו את רישיונות המסחר ולבשנו טלאי צהוב האווירה הייתה של פחד. יהודי שהיה יוצא לרחוב היה יכול לחזור ללא זקן או אולי היו מרביצים לו. המצב החמיר בזמן כניסת ההונגרים. היה לי דוד ואותו לקחו פעם בלילה ואמרו לו שאין לו אזרחות הונגרית. שמו אותו ועוד כמה אנשים באזור הגבול הרוסי ללא אוכל, אזור עם הרים גבוהים שהיה בו שלג. דוד שלי הכיר את האזור והוא בא ברגל הביתה אחרי כמה שבועות. אחרי שחזר הוא הסתתר בעליית גג בבית שלנו. את הצעירים לקחו לעבודות פרך לפנות את השלג מהדרכים והרבה מתו בעבודות הללו. כאשר ראינו שוטרים הונגרים הסתתרנו כדי לא לפגוש אותם. פעם אחת נכנסו השוטרים ההונגרים למכולת והפכו אותה כל שלא היה ניתן לשוב ולסדר אותה. הגרוש לגטו בא בהפתעה כאשר במוצאי חג הפסח עוד היו כלים על השולחן נכנסו שוטרים הונגרים ואמרו לנו לקחת כמה דברים במזוודה. לקחו אותנו לבית כנסת גדול וכשהגענו לשם היה מלא אנשים. שם היינו כמה ימים עד שארגנו את הגטו בוישו. לקחו אותנו ברגל לוישו (לפחות 50 ק"מ), ילדים קטנים לקחו על עגלות והגענו לשם לפנות בוקר. בוישו היה גטו, לקחו אזור של יהודים הכניסו לכל משפחה 2 או 3 משפחות. אנחנו היינו 3 משפחות ב 2 חדרים. הייתה צפיפות נוראית ואי אפשר היה להתרחץ בפרטיות. בוישו לאמי היה אח ובנו חילק את הלחם לגטו כך שהיה לנו יותר קל עם האוכל. בגטו היינו כמה שבועות ואז יצאנו עם הטרנספורט הראשון לאושוויץ. אמרו לנו שלקוחים אותנו להונגריה לעבוד. נכנסנו לקרונות רכבת של בהמות הייתה צפיפות רבה לא היה מקום לשבת. ברכבת היה פס בשביל אוויר והאנשים הסתכלו וראו שאנחנו נוסעים לפולין. פעם אחת ביום פתחו את הדלת וזרקו את הצרכים החוצה. אימא שלי אמרה לי: "תשמעי את הגדולה יכול להיות שיפרידו ביני ינו אל תתגנדי שלא תהיי בולטת לגברים. תהיי תמיד נק ייה". התנאים ברכבת היו נוראים: הסירחון, הלכלוך, הבכי לא הפסיק, היה קצת מים לשתות. הגענו אחרי שלושה ימים, בשעות היום, לאושוויץ. ראינו אנשים לבושים במדים של פסים. ירדנו מהרכבת אני, אימא ואבא ושלוש אחיות. עמדו שני חיילי אס אס ולא ידעו מה לעשות איתי (התווכחו). לקחו את ההורים והאחיות והם נעלמו לי. מנגלה אמר לי לאן ללכת, הסתכלתי לראות אם יש מישהו מבורשה שאני מכירה ומצאתי בחורה

מבורשה. נכנסנו לעשות מקלחת ולאחריה לא הכרנו אחת את השנייה. נכנסנו לצריף נתנו לנו שמלה ארוכה בצבע אפור ומספר על שרזול 8000556. התארגנו כך שנהיה ביחד כל אלה שבאו מבורשה (12 בחורות). במיטות היינו 8 בכל מיטה היה כל כך צפוף שאי אפשר היה להסתובב. היו מיטות למעלה ולמטה. הוציאו אותנו לחצר עם חוטי חשמל מסביב עם דוקרנים. הוציאו אותנו בבוקר וכל היום היינו בחוץ. את האוכל קיבלנו בסיר מרק ירקות. הסתדרנו בחמישיות בטורים וכל אחד העביר את הסיר מאחד לשני. בערב קיבלנו חתיכת לחם. הייתי שם שישה שבועות עד שיום אחד הוציאו אנשים לעבודה. לקחו אותנו ברכבת לעיר גלזן קירכן בגרמניה, למקום באזור התעשייה שנקרא גלזן ברגן. עבדנו שם בבתי חרושת שייצרו חלקים לנשק. פגשנו במקום איטלקים, אסירים פוליטיים שהיו נחמדים אלינו. אנחנו ישנו באוהלים ובחוץ היה צינור ענקי ושם היו ברזים עם מים. האיטלקים אמרו לנו שמפציצים את המקום הזה כל 3 חודשים. עבדנו בשביל לבנות את בית החרושת מחדש, עבודה פיזית קשה. יום אחד שמעתי אווירונים, היו מעלינו כמו זבובים האירו והפציצו את המקום. אני הלכתי לכיוון האוהלים להזהיר את האנשים והם צחקו ממני ואמרו לי "ממתי את מפחדת?" הכ וול נהיה כמו אש ובער. יצאנו מהאוהלים ורצנו לכיוון השדה המפציצים חשבו שאנחנו חיילים וזרקו עלינו רימוני יד, הרבה אנשים נפלו ומתו. בלילה הגיעו הצלב האדום לקחו את הפצועים לביה"ח. כשחזרנו לאוהלים מצאנו אנשים חולים שנשאר שם ולא נפגעו כלל. משם לקחו אותנו לזומרדה somerda שם חיכו לנו מבנים מעץ, נשארנו אולי חצי מכמות האנשים שהיינו קודם. עבדנו בבית חרושת בחלקי חילוף לנשק. עבדנו שבוע אחד ביום שבוע אחד בלילה. ההליכה לבית החרושת הייתה בשורות ברגל וחזרה למחנה. אותי העמידו ליד מכונה לעבוד עבודה עם הידיים. הייתי ירזה בלי כוחות ועמדתי ליד המכונה, לפתע יצא מחסנאי עם חלוק אפור הסתכל עלי וסידר לי מעין פינה במחסן בין הארגזים ואמר לי לעשות את עצמי כעוזרת שלו (הוא למעשה הציל את חיי). ישבתי שם ומדי פעם הוא הביא לי חתיכת לחם. כך כמה חודשים ישבתי במפעל עד אפריל 1945.

אז למעשה התחלנו את צעדת המוות כאשר ברחנו מהרוסים הלכנו כל יום 40-50 ק"מ. בלילה הכניסו אותנו לחצר עשו לנו מרק ונשארנו שם עד הבוקר, הובילו אותנו נשות אס-אס. בדרך ראינו כיכרות שבהם קרחות שטחי קרקע, שאנשים שכבו ואלו את העשב מסביב. יום אחד הגענו לעיר גדולה, כל העיר בערה הייתה הפצצה גדולה ואס-אס אמרו לנו להיכנס למקלט, הייתה אש ובאותו היום שחררו את העיר. לאחר ההפצצה קראו לנו אנשי האס-אס ואני ועוד אנשים המשכנו בצעדת המוות (היינו חצי מהכמות שהגענו לפני ההפצצה), כך הלכנו עוד שבועיים, היה נורא קר. לילה אחד אחרי שהיינו במשק קמנו בבוקר והאס-אס לא היו. זה היה ב 7.5.1945 כל אחד ניסה להיכנס לבית בעיירה שהיינו וביקש להישאר כמה ימים עד שתיגמר המלחמה. הייתי עם בחורה מבורשה שהייתה מאוד חולה דפקתי בדלתות של הבתים ולא נתנו לנו להיכנס. בסוף הרחוב הייתה גינה לפני הבית, צלצלתי יצאה אישה כפרית עם מטפחת וביקשתי להיכנס אליה הביתה. האישה אמרה שהיא צריכה לדבר עם בעלה ושחזור אחה"צ. חזרתי לחברה שלי, ואז חזרנו יחדיו לאותה אישה ובעלה אמר שייטן לנו להיכנס לעליית הגג של הרפת, נכנסנו ושם היה חציר שהתחממו בכל הגוף. בלילה שמענו צעדים ובעל הבית צעק: "דויצן קפיטולירט" – הגרמנים נכנעו. בבוקר נכנסנו לבית שלהם והם עשו גבינה מחלב הפרות ונתנו לנו לאכול תפוחי אדמה. האוכל היה כל כך טעים. נשארנו שם 8 ימים. לכפר קראו Boxgrun ונאמר לי שהיינו כ 18 ק"מ מקרלסבאד. יש משפחה גרמניה שכתבה ספר על המחנה בגלזן קירכן.

אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

לאחר 8 ימים אצל המשפחה אספנו קצת כוחות והלכנו ברגל כיוון שלא היה כל אמצעי תחבורה באזור. בדרך פגשנו טנדר צבאי בו שני חיילים רוסים אתו נסענו לכיוון פראג. בלילה בדרך הם עצרו את הטנדר והלכו לבית על צד הדרך לבלות את הלילה. בבוקר הגענו לפראג שם חילקו הצ'כים נקניקיות ולחמניות ונתנו לנו מקום לישון. האישה בבוקס-גרין נתנה לי חצאית עבודת יד. ישנו בבית מלון בפראג וקיבלנו תלושים לאכול במסעדות והמסעדות אף נתנו לנו חבילות של אוכל לדרך. אני חזרתי לבורשה (ידעתי שהמשפחה נרצחה), אבל קיוויתי שאבי חזר הביתה. הבית היה ריק אבל מצאתי פנקס שבו היה פרד Edelweiss – הפרח של המלכה. לא מצאתי עדויות על הגורל של אבי ורציתי לנסוע לחתונה של בת דודתי אבל לא היו לי נעליים לחתונה. פגשתי איש רומני והשגתי ממנו שני קישוטי טליתות ובכסף שמכרתי את זה קניתי נעליים ונסעתי לסיגט (Siget) עיר הבירה של המחוז. הבת דודה ובעלה רצו ללמוד באוניברסיטה בקלוז' ואני נסעתי איתם אבל לא קיבלו אותם לאוניברסיטה והם נסעו לעיר אחרת ולכן הם לקחו אותי לדודה אחרת בעיר מדייש (באזור של רומניה שמשם לא גורשו היהודים). הדודה הייתה ענייה והיו להם ארבעה ילדים, בנם הגדול נסע לישראל ב 1947 בנוסף היו להם שלוש בנות. כיוון שרציתי להרוויח כסף למדתי טכנאות שיניים תקופה קצרה והשכרתי חדר במדייש שהיה בעבר בית מרזח. לאחר מכן הלכתי ללמוד במקום אחר טכנאות שיניים. בשנת 1950 עזבתי ובקשתי לקבל מסמכים ואישור לצאת מרומניה אבל לא קיבלתי אישור והרומנים ניסו במשך שעות לשכנע אותי להישאר. באותו הזמן עבדתי בבית חרושת לזכוכית. בשנת 1950 עלית לארץ באונייה טרנסילבניה.

נא ספרי/י על חייו בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

הדודה ממדייש עברה לישראל כי הבן שלה, שהיה שבוי בירדן במלחמת העצמאות קיבל דירה ביפו, בשכונת עג'מי. החלטתי שאני לא חוזרת לגור אצל הדודה. כשהגעתי חיכו לי בחיפה ושאלו אותי אם יש לי מישהו בישראל? הסוכנות שידעה שיש לי משפחה בארץ אמרה לי שאני אלך לגור אצל הדודה. נרשמתי להגרלה של דירה , תוך תשלום של \$50 וזכיתי בדירת שלושה חדרים ביד אליהו. בשנת 1956 התחתנתי וגרנו ביד אליהו. עבדתי כטכנאית שיניים בשני מקומות עד שייצאתי לפנסיה בשנת 1984. יש לי שני ילדים וארבעה נכדים. הבת דודה שהייתה גרה בסיגט בתקופת המלחמה כתבה ספר "לילדים שלי שירצו לדעת" היא למדה רפואה ברומניה ואח"כ עברה לברזיל וכיום גרה בארה"ב.

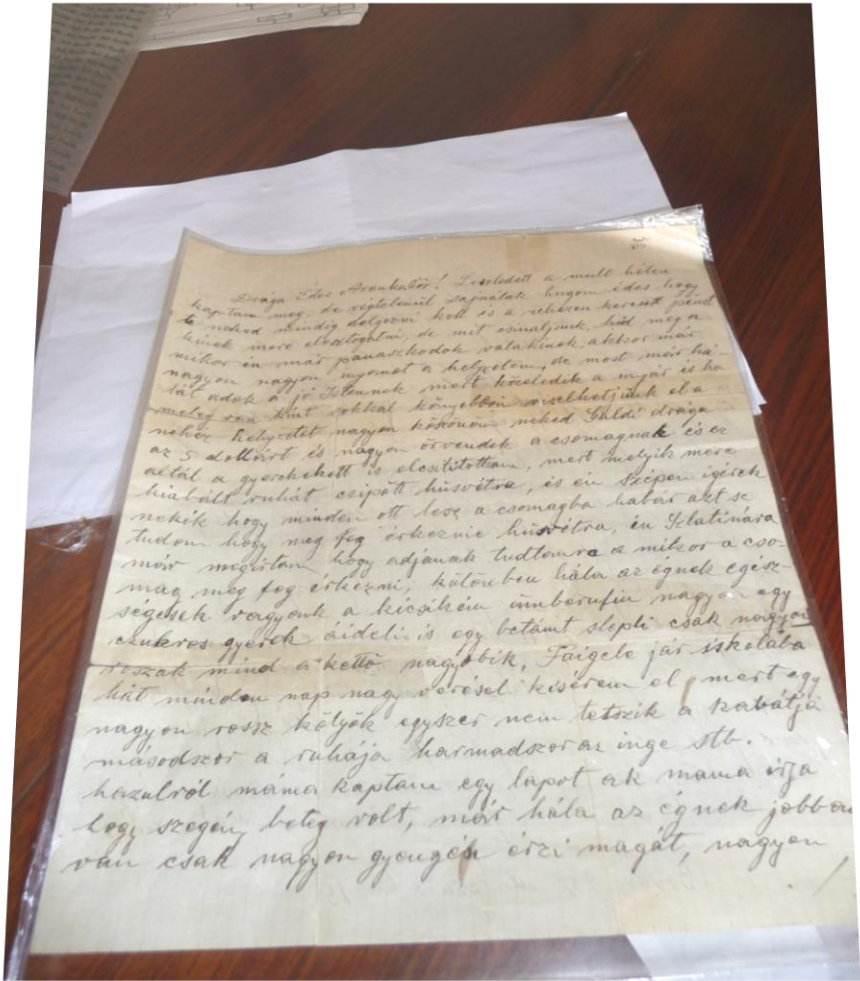
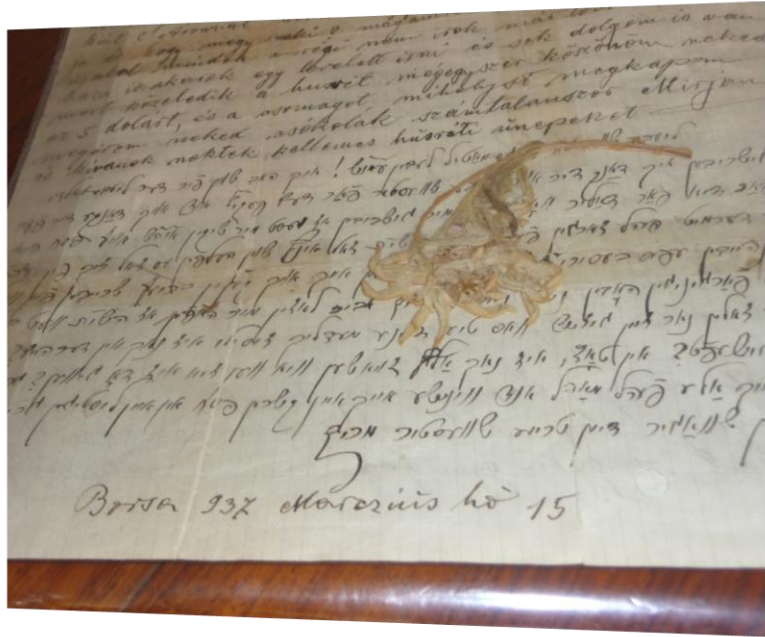

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

מקרא תמונות :

- 1- הבית בבורשה
- 2-ההורים
- 3-המשפחה
- 4 -מכתב שכתבה אמה של ציפורה לאחיות שלה באמריקה בשנת 1937 וכותבת כמה היא מאושרת מודה על ה-\$5 ששלחו לה.
- 5- על המכתב הפרח שמצאה הניצולה בבית לאחר המלחמה שהביא אביה לאמה.
- 6- ספר זכרון בורשה שנזכר בו השרפה הגדולה שהיתה מפורסמת בכל העולם
- 7- בית הכנסת בעיירה בורשה (מתוך הספר)

ראיון: איתן אפרון, תל אביב,

יולי 2013